

Володимир Озеран, к.е.н., професор
Марія Чік, аспірант
Львівська комерційна академія
м.Львів, Україна

ОБЛІК ЯК ДЖЕРЕЛО ІНФОРМАЦІЇ В УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВАМИ

У сучасних умовах господарювання на підприємствах різних форм власності та видів економічної діяльності облік являє собою інформаційну систему, яка забезпечує ефективне функціонування підприємств у конкурентному середовищі та служить основою для прийняття управлінських рішень. Облікова інформація надає можливість проаналізувати діяльність декількох підприємств галузі та встановити їх рейтинг. Враховуючи зростання ролі зовнішньоекономічних зв'язків в економіці країни, все більшого значення набуває адаптація бухгалтерського обліку до міжнародних стандартів фінансової звітності (МСБО (МСФЗ)). Така тенденція прослідковується і на підприємствах лісового господарства, які співпрацюють з іноземними компаніями та у більшості випадків реалізують свою продукцію на експорт.

Дослідженням проблем обліку, як важливого джерела інформації для прийняття рішень в управлінні підприємствами, займалися такі вчені, як Бутинець Ф.Ф., Верига Ю.А., Голов С.Ф., Пушкар М.С., Сопко В.В., але відсутніми є економічно обґрунтовані публікації щодо значення обліку у діяльності підприємств лісового господарства. Аналіз зарубіжної економічної літератури (наукові праці Нідлз Б., Друрі К., Андерсен Х., Колдуелл Д.) та наукових публікацій міжнародних бухгалтерських організацій (Рада із Стандартів Фінансового Обліку (Financial Accounting Standards Board), Американський Інститут Дипломованих Громадських Бухгалтерів (American Institute of Certified Public Accountants)) показало, що закордоном отожднюються терміни “accounting information” та “information provided by financial reporting”, що в перекладі характеризують поняття “облікова інформація”. На нашу думку, у зарубіжній практиці діяльності підприємств саме фінансова звітність, яка складена у відповідності до МСБО (МСФЗ) надає достатньо обґрунтовану та детальну облікову інформацію, яка необхідна для прийняття управлінських рішень.

Вивчення питання актуальності облікової інформації в управлінні підприємством, дало можливість виділити такі основні якісні характеристики, яким повинна відповідати облікова інформація:

- значимість (relevance) – можливість облікової інформації змінювати фінансово-економічну ситуацію на підприємстві через прийняття управлінських рішень;

- достовірність (reliability) представлення облікової інформації та можливість її перевірки;
- порівнянність (comparability) та узгодженість (consistency) облікової інформації про фінансовий стан підприємства, яку можна використати для порівняння з іншими підприємствами цієї галузі;
- суттєвість (materiality) облікової інформації – поєднує в собі її актуальність та надійність;
- повнота (completeness) представлення облікової інформації про підприємство яка необхідна для точного представлення його фінансового стану;
- прогнозованість (predictive value) облікової інформації допомагає користувачам збільшити ймовірність правильного прийняття управлінських рішень;
- своєчасність (timeliness) надання облікової інформації за принципом “у потрібний час, у потрібному місці та в необхідних обсягах”;
- зрозумілість (understandability) облікової інформації – зрозумілість для усіх осіб, які приймають управлінські рішення;
- ефективність (cost-benefit) означає що вигоди, які будуть одержані від використання облікової інформації повинні бути більшими, ніж витрати на одержання цієї інформації.

Обґрунтована облікова інформація, яка використовується в управлінні підприємствами лісового господарства забезпечує виконання трьох важливих функцій:

1) планування – процес розробки програми діяльності, для якого важлива інформація про можливі отримані прибутки та понесені витрати у майбутньому;

2) контроль – процес спостереження виконання плану, який використовує інформацію, що включає порівняння фактичних доходів і витрат з плановими;

3) оцінка – процес вивчення всієї системи прийняття управлінських рішень з метою їх удосконалення, для якого актуальною є інформація різних видів звітності, що складається на підприємстві [1].

Слід зазначити, що в діючій законодавчій базі в галузі бухгалтерського обліку, а саме Законі України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” [2] підтверджується важливість правильного ведення обліку на підприємстві, оскільки “метою ведення бухгалтерського обліку є надання користувачам для прийняття рішень повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансове становище, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства”.

Облікова інформація за визначенням Н.М. Лисенко, – являє собою продукт інформаційної системи та системи управління, які постійно пристосовуються до потреб економіки (суспільства) [3].

Основними обліковими джерелами інформації на підприємствах лісового господарства є первинні документи, звітність та додаткова облікова інформація, яка необхідна для прийняття управлінських рішень. Слід зазначити, що вищевказані облікові джерела повинні відповідати високим вимогам інформативності та достатності, що є актуальними в сучасних конкурентних умовах функціонування підприємств. Необхідно зауважити, що аналіз такої облікової інформації здійснюється з врахуванням впливу факторів економічного, правового, політичного та соціального середовища.

Як показали дослідження, ефективна організація бухгалтерського обліку на будь-якому підприємстві розпочинається з ведення первинного обліку, що систематизує факти здійснення кожної господарської операції на підприємстві у первинних документах. Так, на підприємствах Державного комітету лісового господарства України передбачено первинні документи з обліку продукції лісозаготівель, лісопиляння і деревообробки за формою «ЛГ» (лісове господарство), які є притаманними саме для цього виду діяльності [4]. Для того, щоб звітність відображала якнайповніше облікову інформацію, що характеризує діяльність підприємств, то відповідні міністерства, відомства і комітети повинні постійно удосконалювати та доповнювати носії первинної облікової інформації до вимог сучасних умов господарювання.

На нашу думку, додаткова облікова інформація на підприємствах лісового господарства повинна відображатися в наказі про облікову політику та в інших внутрішніх документах підприємств, до яких можна віднести документи управлінського обліку, соціальну та екологічну інформацію про діяльність підприємств. Поряд з цим слід зазначити, що управлінський облік у більшості підприємств лісового господарства відсутній, що обмежує його значення, як важливого джерела інформації для прийняття управлінських рішень.

Як показали дослідження, облікова інформація, що представлена у первинних документах та звітності, має ретроспективний характер, тобто відображає минулі події діяльності підприємства, а додаткова облікова інформація, в більшості випадків, носить стратегічний характер та допомагає керівництву підприємства прогнозувати діяльність на майбутнє через складання відповідних бюджетів.

Слід зазначити, що облікова інформація використовується на всіх рівнях управління (нижчий, середній та вищий), що зображено на рис. 1.

У сучасних умовах господарювання найбільш ефективно використання облікової інформації можливе через застосування новітніх інформаційних технологій. На підприємствах лісового господарства інформаційні технології не набули значного поширення, оскільки автоматизацією охопле-

но не усі ділянки обліку. Зазначимо, що найбільш застосовуваною програмою є Microsoft Excel, а для здійснення розрахунків з банками – “Клієнт-банк”.

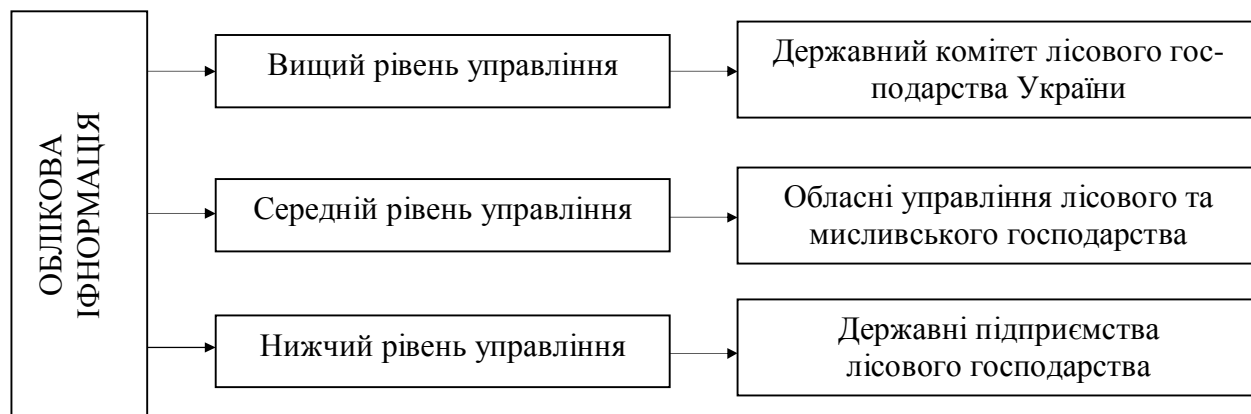

Рис. 1. Рівні управління лісовим господарством України

Вважаємо за доцільне скористатися досвідом окремих галузей діяльності України щодо формування та видання альбомів форм первинної облікової документації і розроблення робочого плану рахунків для підприємств лісового господарства з врахуванням організаційно-технологічних особливостей діяльності, що надасть можливість представляти більш детальну інформацію для прийняття управлінських рішень.

Література:

1. Принципы бухгалтерского учета / Б. Нидлз, Х. Андерсон, Д. Колдуэлл: Пер. с англ. / Под. ред. Я.В. Соколова. – 2-е изд. – М.: Финансы и статистика, 1994. – 496 с.: ил. – (Серия по бухгалтерскому учету и аудиту).
2. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV: [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bi>.
3. Лисенко Н.М. Облікова інформація в системі управління підприємства (на прикладі житлово-комунального господарства) // Формування ринкових відносин в Україні. – 2005. – № 9(52). – С.62–68.
4. Інструкція з обліку продукції лісозаготівель, лісопиляння і деревообробки на підприємствах Державного комітету лісового господарства України: Наказ Державного комітету лісового господарства України від 19.12.2003 р. № 205: [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bi>.